

Memo

Aan	Portefeuillehouders Sociaal Domein NWF
Datum	14 december 2022
Van	Beleidsteam SD NWF
Onderwerp	Energietoeslag 2023 en aanvullende maatregelen energiearmoede
Bijlage(n)	1. Maatregelen van EU en het Rijk 2. Data energietoeslag 2022 NWF 3. Oktoberbrief ministerie 4. Overzicht lokale initiatieven
Doel	Richtinggevend advies energiearmoede

Inleiding

Iedereen merkt de gevolgen van de hoge inflatie. Vooral de energiekosten zijn sterk gestegen en dit is voor veel huishoudens een toenemend probleem. Het Rijk en de EU pogen met diverse maatregelen de effecten van inflatie te dempen. Het meest duidelijke pakket tot op heden is het Prinsjesdag pakket, waarbij het Rijk € 17 miljard voor koopkrachtreparatie heeft aangekondigd voor 2023. Deze maatregelen zijn vooral bedoeld om de acute nood bij inwoners door inflatie aan te pakken. Het ziet vooral op het bieden van zekerheid voor de maandelijkse energielasten, gerichte compensatie van doelgroepen en zorgen dat arbeid loont. De maatregelen die al bekend zijn staan beschreven in bijlage 1.

De colleges NWF willen goede ondersteuning bieden aan haar inwoners m.b.t. de hoge energielasten. Daartoe zijn diverse scenario's uitgewerkt welke in dit memo behandeld worden. De uitwerking is gericht op de volgende drie onderwerpen;

- Energietoeslag 2023 (uitwerking twee scenario's);
- Maatwerkbudget bijzondere bijstand voor energielasten;
- Lokale initiatieven en bereik doelgroep (opwegwijzer).

1. Actuele stand van zaken energiearmoede NWF

We nemen u eerst mee in de actuele stand van zaken omtrent energiearmoede in NWF.

Uitvoering

Bij de gebiedsteams komen in toenemende mate signalen binnen van inwoners die het nu nog net redden maar verwachten straks niet meer rond te kunnen komen. Er is gewoonweg te weinig inkomen om alle (vaste) lasten te kunnen voldoen. Het aantal signalen blijft nog steeds achter dan verwacht, gezien de hoge inflatie/ energielasten.

Aanvragen energietoeslag NWF breed

De Dienst had een achterstand in de afhandeling van de aanvragen energietoeslag, waarvoor deels opschortingen van de afhandeltermijn hebben plaatsgevonden. De achterstanden zijn op dit moment grotendeels ingelopen. De instroom is op dit moment laag. Als deze lijn zich doorzet is de

verwachting dat eind december alles is bijgewerkt. In bijlage 2 een actuele stand van zaken betreffende aantallen energietoeslag, uitgesplitst per gemeente.

Data vroegsignalering

Binnen de vroegsignalering zien we nog steeds geen stijging van het aantal signalen van betalingsachterstanden voor energielasten.

Inzicht stijging energielasten

In onderstaand schema is met een voorbeeld inzichtelijk gemaakt wat het prijsplafond betekent voor de energielasten over 2023 t.o.v. 2022. In het voorbeeld wordt gekozen voor een fictief huishouden die geconfronteerd wordt met sterk gestegen energielasten in verband met een aflopend contract.

- In het schema wordt uitgegaan van een verbruik van 1200 kuub gas en 2900 Kwh elektra. Deze waarden behoren bij het prijsplafond (het verbruik tot die waarden valt onder het prijsplafond). Het gemiddeld verbruik van een huishouden ligt iets lager: 1.169 kuub gas en 2.479 kilowattuur elektriciteit (bron: www.mileucentraal.nl).
- In 2023 is er een prijsplafond wat de uiteindelijke kosten bepaalt.
- In 2022 is uitgegaan van de situatie dat een huishouden door een aflopend contract te maken krijgt met hoge marktconforme prijzen (€ 2,85 per kuub gas).
- Ter vergelijking is 2021 toegevoegd met de toen gebruikelijke marktconforme prijzen.

	2023	2022	2021
Gas 1200 kuub	€ 1740,-	€ 3428,-	€ 990,-
Elektra 2900 Kwh	€ 1160,-	€ 1943,-	€ 667,-
-/- energietoeslag	€ 1300,-	€ 1300,-	-
-/- korting op energie	-	€ 380,-	-
totaal	€ 1600,-	€ 3.691,-	€ 1.657,-
Totaal zonder energietoeslag	€ 2900,-	€ 4991,-	€ 1.657,-

Uit het schema wordt duidelijk dat er naar verwachting over het jaar 2023 weinig mensen problemen zullen ervaren met de betaling van de energielasten. Zolang het verbruik onder de genoemde waarden blijft zorgt het prijsplafond ervoor dat de energielasten betaalbaar blijven. Huishoudens die de energietoeslag ontvangen komen in 2023 uit op het prijsniveau van 2021.

Huishoudens die in 2022 te maken hebben gekregen met een aflopend contract, en daardoor sterk gestegen energiekosten, kunnen wel te maken krijgen met financiële problemen zelfs als de energietoeslag is ontvangen. Mogelijk komt dit pas in de loop van 2023 (als de eindafrekening van 2022 wordt ontvangen) in beeld.

2. Energietoeslag 2023 – uitwerking twee scenario's

Het kabinet heeft op 20 september 2022 aangekondigd dat er ook over 2023 middelen beschikbaar komen voor het uitbetalen van de energietoeslag. Er is vanuit het Rijk budget beschikbaar gesteld voor nog een betaling van € 1.300,-. De hoogte van het beschikbare budget is gebaseerd op de doelgroep huishoudens met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum.

Dit is opgenomen in de Miljoenennota. Zie bijlage 3 voor de oktoberbrief d.d. 4 november 2022 over de verdeling van de aanvullende middelen ter ondersteuning van de gestegen energieprijzen.

Door zowel politiek als bestuurders is de wens uitgesproken om te onderzoeken of huishoudens tot 150% van het sociaal minimum ondersteuning behoeven en op welke wijze dit kan worden uitgevoerd.

Voor de uitvoering van de energietoeslag 2023 zijn er daarom twee scenario's uitgewerkt;

- A. Vergroten doelgroep energietoeslag door ophoging inkomensgrens
- B. Continuering huidige doelgroep energietoeslag 2022 + aanvullend maatwerk via individuele bijzondere bijstand (noodfonds)

Scenario A: Vergroten doelgroep energietoeslag door ophoging inkomensgrens

De doelgroep voor de energietoeslag uitbreiden tot 150% van het sociaal minimum door middel van een staffel. Deze staffel (hoogte van de energietoeslag) kan er als volgt uit komen te zien:

Inkomens tot < 130% : € 1.300,-
Inkomens tussen 130 – 140% : € 800,-
Inkomens tussen 140 – 150% : € 500,-

Op basis van CBS gegevens is onderstaande inschatting gemaakt wat betreft grootte van deze doelgroep en de bijbehorende kosten op basis van bovenstaande staffel. De bedragen in onderstaande tabel zijn exclusief de extra uitvoeringskosten. Die worden apart benoemd bij de aandachtspunten onder de tabel.

Gemeente	CBS gegevens 130%	CBS gegevens 140%	CBS gegevens 150%	Calculatie €
Harlingen	1584	1867	2104	344.900
Terschelling	264	335	401	89.800
Waadhoeke	3043	3618	4235	768.500
Vlieland	88	109	131	27.800

Aandachtspunten bij scenario A:

1. Extra uitvoeringskosten.

Er ontstaat een nieuwe doelgroep. Huishoudens met een inkomen tussen 130% - 150% van het sociaal minimum zijn niet bekend bij de gemeente. Dit betekent extra aanvragen die individueel beoordeelt moeten worden. Als de huidige werkwijze van afhandelen wordt toegepast betekent dit dat er alleen een controle plaatsvindt op inkomen en woon- leefsituatie (met toepassing van Suwinet). De tijdsinvestering (gemiddelde afhandelingstijd) is ongeveer 45 minuten per aanvraag. Indien iedereen uit de doelgroep 130% - 150% aanvraagt betreft dit in totaal 1892 aanvragen. Hierop zal (extra) moeten worden ingehuurd. De kosten hiervan worden geschat op:
 $1892 \text{ aanvragen} * 45 \text{ minuten} = 1419 \text{ uur} * € 65,00 = € 92.235,00.$

2. Aanvullende voorwaarden verbinden aan het recht op energietoeslag

Indien er meer voorwaarden aan de aanvraag voor energietoeslag worden verbonden (bijv. een vermogenstoets of uitsluiting voor 0-op-de-meter woningen) dan zal de gemiddelde afhandelingstijd en de daarmee gepaard gaande kosten verder toenemen (zie toelichting op uitsluiting hieronder). Ook zal de afhandelingstijd toe nemen i.v.m. het opvragen van aanvullende bewijsstukken.

Toelichting aanvullende voorwaarden (uitsluiting doelgroepen)

De energietoeslag is door het Rijk opgezet als een vorm van categoriale bijzondere bijstand. Dit betekent dat aan een categorie personen (huishoudens met een minimum inkomen) de toeslag kan worden toegekend zonder na te gaan of de noodzaak voor de toeslag aanwezig is. De gedachte hierbij is dat op die manier aan een grote groep mensen op een relatief eenvoudig uit te voeren wijze

(deels ambtshalve) de toeslag kan worden toegekend en uitbetaald. Keerzijde is dat de toeslag ook wordt uitgekeerd aan huishoudens die de toeslag niet nodig hebben (bijvoorbeeld i.v.m. lage energielasten of voldoende eigen vermogen).

Bij de uitvoering van de energietoeslag 2022 is naar voren gekomen dat er onder de doelgroep ook huishoudens zijn met een vast energiecontract en/of huishoudens met een energie neutrale woning (het hele verbruiksjaar net zoveel energie verbruikt als er lokaal op een duurzame manier wordt opgewekt). Voor deze huishoudens is een energietoeslag niet nodig, gezien deze toeslag bedoeld is voor huishoudens die kampen met een (forse) stijging van de energielasten.

Bij het eventueel uitbreiden van de doelgroep voor de energietoeslag dient zich opnieuw de vraag voor of er aanvullende voorwaarden moeten worden gehanteerd voor het toekennen van een toeslag. Hierbij dient een afweging te worden gemaakt tussen aan de ene kant de doelgerichtheid van de toeslag en aan de andere kant de extra kosten / tijdsinvestering die dergelijke aanvullende voorwaarden met zich meebrengt.

3. Verstrekking energietoeslag aan huishoudens tot 130% (bestaande doelgroep)

Naast de nieuwe doelgroep zal ook de bestaande doelgroep (iedereen die in 2022 de energietoeslag heeft ontvangen) moeten worden beoordeeld voor de energietoeslag 2023. Daarbij kan worden gekozen voor ambtshalve verstrekking. Dit betekent dat iedereen die in 2022 de toeslag heeft ontvangen, deze automatisch ook ontvangt in 2023 (doelgroep 2022 is automatisch doelgroep 2023). Er kan ook voor worden gekozen om bij deze bestaande groep opnieuw een beoordeling te doen op inkomen, om te checken of er wijzigingen zijn opgetreden waardoor er geen recht meer bestaat. Dit betekent dat alle personen die een individuele aanvraag hebben gedaan in 2022 opnieuw beoordeeld moeten worden. Het aantal individuele aanvragen bedraagt tot nu toe 2149 (stand per 6-12-2022). Naar schatting zal een dergelijke check 15 -30 minuten vergen aan tijdsinvestering.

Scenario B: Continuering huidige doelgroep energietoeslag 2022 + aanvullend maatwerk via individuele bijzondere bijstand (noodfonds)

Gemeenten NWF voeren een ruimhartig beleid met de huidige 130% doelgroep. Landelijk gezien hanteren de meeste gemeenten een inkomensgrens van 120%, uitschieters daar gelaten. Bij continuering van huidige doelgroep (130%) kan er voor worden gekozen zoveel mogelijk de energietoeslag ambtshalve te verstrekken. Er kan voor ook voor worden gekozen om opnieuw het inkomen te checken zoals hierboven is uitgelegd. De verstrekking aan de inmiddels bekende doelgroep tot 130% kan dus op een eenvoudige wijze plaatsvinden (volledig ambtshalve) of op een iets meer bewerkelijke wijze waarbij er een hernieuwde check op inkomen plaatsvindt.

Aanvullend op de energietoeslag voor huishoudens tot 130% kan er *individuele bijzondere bijstand* (maatwerk) verstrekt worden voor inkomens tot 150% die ondanks alle maatregelen in de problemen komen met de betaling van de energierekening. De energietoeslag is zoals gezegd een generieke regeling, waarbij geen maatwerk mogelijk is. In de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel voor de energietoeslag heeft de wetgever het volgende aangegeven over situaties waarbij de energietoeslag niet toereikend is:

“Het gebrek aan maatwerk betekent ook dat niet alle huishoudens met een financieel probleem als gevolg van de stijging van de energierekening in voldoende mate financieel zullen worden ondersteund met de eenmalige energietoeslag. Deze groep blijft aangewezen op het aanvullende maatwerk via de individuele bijzondere bijstand. Bovendien betekent de inperking tot huishoudens met een laag inkomen dat niet alle huishoudens met een financieel probleem als gevolg van de stijging van de energierekening recht heeft op een eenmalige energietoeslag. Ook deze groep blijft, indien zij aan de gemeentelijke voorwaarden voldoen, aangewezen op het maatwerk via de individuele bijzondere bijstand.”

Zoals opgemerkt onder punt 1 (onder inzicht stijging energielasten) zorgt het prijsplafond per 1 januari 2023 er in de meeste gevallen voor dat er over 2023 geen problemen te verwachten zijn met de betaling van de energielasten. Alleen als het verbruik boven de gestelde waardes uitkomt, zal dit tot hoge kosten kunnen leiden. Over 2022 is het echter wel goed mogelijk dat huishoudens in de problemen komen bij de betaling van hoge energielasten. Dit zal zich naar verwachting in de meeste gevallen voor doen als de eindafrekening over 2022 wordt ontvangen.

Middels aanvullende beleidsregels is het mogelijk om gericht bijzondere bijstand te verstrekken voor huishoudens die geconfronteerd worden met de sterk gestegen lasten over 2022. Uitgangspunt voor de verstrekking zal de eindafrekening over 2022 zijn. Er kan voor worden gekozen om deze individuele bijzondere bijstand beschikbaar te stellen voor huishoudens met een inkomen tot 150% van het sociaal minimum. Omdat dit maatwerk betreft kunnen er aanvullende voorwaarden gesteld worden omtrent vermogen (vermogenstoets) en draagkracht uit meerinkomen. De individuele bijzondere bijstand heeft dan de werking van een soort 'noodfonds' en biedt gerichte oplossing voor huishoudens die ondanks de bestaande regelingen in de problemen komen.

Aandachtspunt bij scenario B:

1. Omvang van doelgroep voor individuele bijzondere bijstand is lastig in te schatten

De omvang van de doelgroep die eventueel aanspraak zal maken op individuele bijzondere bijstand is lastig in te schatten. Uit de cijfers van vroeg signalering en ook uit terugkoppeling vanuit de Dienst zijn er weinig signalen van huishoudens met sterk gestegen maandelijkse energielasten.

2. Hogere uitvoeringskosten bij maatwerk via individuele bijzondere bijstand

De uitvoeringskosten bij het uitvoeren hiervan zullen hoger liggen dan bij aanvragen energietoeslag. De beoordeling vergt maatwerk en is daarom arbeidsintensief.

3. Lokale initiatieven en bereik doelgroep

Er is een inventarisatie gemaakt van alle lokale initiatieven NWF breed. Voor dit overzicht verwijzen wij u naar bijlage 4. Er is sprake van een groot aanbod van lokale initiatieven gericht op duurzaamheid en maatschappelijke ondersteuning, maar ook financieel.

Het is belangrijk dat onze inwoners op de hoogte zijn van deze vele lokale initiatieven.

Daarnaast is gedragsverandering en bewustwording ook van toegevoegde waarde.

Vanuit ervaringen van de energiecoach in Waadhoeke/ Harlingen valt er op laatstgenoemde punten een zekere winst te behalen.

Voor enerzijds het bereiken van de doelgroep en anderzijds in te zetten op gedragsverandering en bewustwording adviseren wij een hogere inzet op het gebied van communicatie door middel van;

1. Ontwerpen opwegwijzer energiearmoede i.s.m. de Dienst (digitaal);
2. Sociale kaart (lokale) initiatieven (energie)armoede (fysiek);
3. Campagnes gericht op bewustwording en gedragsverandering.

Samenvatting/ conclusie

Voor het vervolg van de energietoeslag in 2023 dient er een keuze gemaakt te worden tussen de geschetste scenario's onder punt 2.

Hieronder kort de kernaspecten van de scenario's op een rij:

Scenario A:

- Generieke maatregel uitgebreid naar een grotere (nieuwe) doelgroep. Meer mensen komen in aanmerking voor vergoeding.
- Wordt niet gekeken naar de noodzakelijkheid (verstrekking is niet geheel doelmatig).
- Mogelijk is de vergoeding niet altijd toereikend in het individuele geval.
- Er kan vooraf een duidelijke inschatting worden gemaakt van de (uitvoerings)kosten.
- Nieuwe doelgroep vergt implementatieperiode (Dienst heeft recentelijk aangegeven hiervoor 3 maanden te rekenen).

Scenario B

- Energietoeslag aan bestaande doelgroep kan eenvoudig worden verstrekt (ambtshalve).
- Aanvullend op energietoeslag wordt maatwerk via bijzondere bijstand mogelijk gemaakt.
- Omvang van de doelgroep die aanspraak maakt op bijzondere bijstand en de daarmee gepaard gaande kosten is moeilijk in te schatten.

Advies

Op dit moment zijn er vanuit vroeg signalering en de gebiedsteams nog niet veel signalen ontvangen dat huishoudens in de problemen komen met de betaling van de energielasten. Mogelijk verandert dit als huishoudens de eindafrekening over 2022 ontvangen. Over 2023 is het prijsplafond ingesteld waardoor een huishouden met een gemiddeld verbruik niet gauw geconfronteerd gaat worden met een hoge energierekening. In de gemeenten NWF komen op dit moment al meer huishoudens in aanmerking voor een energietoeslag dan volgens de landelijke richtlijn, die op 120% ligt.

Alles overziend adviseren wij om de doelgroep van de energietoeslag niet te wijzigen maar te continueren op 130%. Aanvullend op de energietoeslag kan er bijzondere bijstand beschikbaar worden gesteld voor huishoudens die ondanks de verschillende maatregelen toch in de problemen komen door de hogere energielasten. Wij adviseren de doelgroep voor dit maatwerkbudget/ noodfonds op te hogen naar 150%.

Hiervoor worden aparte beleidsregels met kaders opgesteld. Uitgangspunt voor die bijzondere bijstand is de eindafrekening van 2022. Via deze wijze kan er maatwerk worden gebonden waardoor de ondersteuning daar terecht komt waar het ook echt nodig is.
